

EUROOPA KOHTU OTSUS

5. detsember2000¹

Koguselise piiranguga samaväärse toimega meede – Puhtalt riigisisene olukord – Koorikuta Emmentali juustu valmistamine ja turustamine

Kohtuasjas C-448/98,

mille esemeks on EÜ asutamislepingu artikli 177 (nüüd EÜ artikkel 234) alusel Tribunal de police de Belley (Prantsusmaa) esitatud taotlus, millega soovitakse saada selles kohtus pooleliolevas kriminaalasjas

Jean-Pierre Guimont'i vastu

eelotsust EÜ asutamislepingu artikli 3 punkti a [nüüd muudetuna EÜ artikli 3 lõike 1 punkt a] ning EÜ asutamislepingu artikli 30 (nüüd muudetuna EÜ artikkel 28) ja sellele järgnevate artiklite tõlgendamise kohta,

EUROOPA KOHUS,

koosseisus: president G. C. Rodríguez Iglesias, kodade esimehed C. Gulmann (ettekandja), M. Wathelet ja V. Skuris, kohtunikud D. A. O. Edward, J.-P. Puissochet, P. Jann, L. Sevón ja R. Schintgen,

kohtujurist: A. Saggio,

kohtusekretär: asekohtusekretär H. von Holstein,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

- hr Guimont, keda esindas advokaat A. Lestourneaud, Thonon-les-Bains ja Pays de Léman,
- Prantsuse valitsus, mida esindasid välisministeeriumi õigusosakonna talituse juhataja K. Rispal-Bellanger ja sama osakonna välisasjade abisekretär C. Vasak
- Taani valitsus, mida esindas välisministeeriumi osakonnajuhataja J. Molde,
- Saksa valitsus, mida esindasid liidu majandusministeeriumi kõrgem ametnik W.-D. Plessing ja sama ministeeriumi vanemametnik C.-D. Quassowski,
- Madalmaade valitsus, mida esindas välisministeeriumi Euroopa õiguse talituse juhataja M. A. Fierstra,
- Austria valitsus, mida esindas välisministeeriumi *Gesandte* C. Stix-Hackl,
- Euroopa Ühenduste Komisjon, keda esindasid õigusnõunik H. van Lier ja liikmesriigi ametnik õigustalituse juures O. Couvert-Castéra,

arvestades kohtuistungi ettekannet,

¹Kohtumenetluse keel: prantsuse.

olles 11. jaanuari 2000. aasta kohtuistungil ära kuulanud suulised märkused, mille esitasid Guimont, Prantsuse valitsus, Taani valitsus ja komisjon,

olles 9. märtsi 2000. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Tribunal de police de Belley esitas 24. novembri 1998. aasta otsusega, mis saabus Euroopa Kohtusse sama aasta 9. detsembril, EÜ asutamislepingu artikli 177 (nüüd EÜ artikkel 234) alusel eelotsuse küsimuse EÜ asutamislepingu artikli 3 punkti a [muudetuna EÜ artikli 3 lõike 1 punkt a] ning EÜ asutamislepingu artikli 30 (muudetuna EÜ artikkel 28) ja sellele järgnevate artiklite tõlgendamise kohta.

2 See küsimus tekkis hr Guimonti vastu algatatud kriminaalmenetluses, mis puudutab seda, et ta valdas müügi eesmärgil, müüs või pakkus müügiks eksitava etiketiga toiduaineid, käesoleval juhul Emmentali juustu.

Asjaomased liikmeriigi eeskirjad

3 Prantsuse 1. augusti 1905. aasta toodete ja teenustega seotud pettuste ja võltsingute seaduse 7. detsembri 1984. aasta rakendusdekreedi nr 84-1147 (edaspidi "1984. aasta dekreet") artikli 3 esimeses lõigus on sätestatud:

"Märgistus ja selle meetodid ei tohi tekitada ostjas ega tarbijas segadust, eriti seoses toiduainete selliste tunnustega nagu toiduaine laad, olemus, omadused, koostis, kogus, säilivus, säilitusviis, päritolu- ja lähteriik, valmistus- või tootmismeetod."

4 "Emmentali" nime kandva "toiduaine tunnused" Prantsuse õigusnormide tähenduses on kindlaks määratud 1. augusti 1905. aasta toodete ja teenustega seotud pettuste ja võltsingute seaduse ja 2. juuli 1935. aasta piimaturu juustusektori korraldamis- ja saneerimisseaduse 30. detsembri 1988. aasta rakendusdekreedi nr 88-1206 (Journal Officiel de la République Française, edaspidi JORF, 31.12.1988, lk 16753, edaspidi "1988. aasta dekreet") artiklis 6 ja lisas. 1988. aasta dekreedis artiklis 6 on sätestatud, et "lisas loetletud nimetusi võib kasutada juustude puhul, mis on vastavad selles lisas kirjeldatud valmistus- ja koostisnõuetele". Selles lisas kirjeldatakse Emmentali juustu kui järgmiste omadustega toodet: "kõva, kuumutatud ja pressitud, pinnalt või soolvees soolatud juust; värvus varieerub elevandiluuvalgest kahvatukollaseni; kirs- kuni kreeka pähli suuruste aukudega; kõva ja kuiv kuldkollane kuni helepruun koorik".

Faktilised asjaolud ja menetlus liikmesriigi kohtus

5 6. jaanuari 1998. aasta määrusega määrati hr Guimontile kakssada kuuskümmend kahekümne Prantsuse frangi suurust trahvi selle eest, et ta valdas müügi eesmärgil, müüs või pakkus müügiks eksitava etiketiga toiduaineid, käesoleval juhul Emmentali juustu, ning see kujutab

endast 1984. aasta dekreedid artikli 3 esimeses lõigus käsitletud ja selle kohaselt karistatavat õigusrikkumist.

6 Kohtuistungil, kus Tribunal de police de Belley uuris hr Guimonti poolt sellele määrusele esitatud vastuväiteid, meenutati, et 5. märtsil 1996 kontrollis Vaucluse'i departemangu pettusevastase võitluse, konkurentsi- ja tarbijakaitseamet äriühingut, mis on spetsialiseerunud eelnevalt plastkilesse pakendatud, peamiselt supermarketites müümiseks mõeldud juustude tükeldamisele ja pakendamisele. Selle kontrolli käigus leiti 260 kera Emmentali juustu, mis pärinesid äriühingust Laiterie d'Argis, kus hr Guimont on tehniline direktor.

7 Eelmises punktis mainitud kontrolli käigus tuvastas selle departemangu amet, et uuritud juustukeradel puudus täielikult koorik, mis on vastuolus 1988. aasta dekreedid artikliga 6 ja lisaga.

8 Hr Guimont väitis eelotsusetaotluse esitanud kohtus enda kaitseks, et 1988. aasta dekreedid artikkel 6 on vastuolus asutamislepingu artikli 3 punktiga a ning artikliga 30 ja sellele järgnevat sätetega.

9 Ta meenutas eelotsusetaotluse esitanud kohtus, et nimetus "Emmentali" on üldnimetus ning seda kasutatakse mitmes liidu liikmesriigis ilma mingite tingimusteta, mis puudutaksid koorikut. Ta väitis, et kui 1988. aasta dekreedis lubatakse nimetust "Emmentali" kasutada ainult juustude kohta, millel on "kõva ja kuiv kuld kollane kuni helepruun koorik", kehtestatakse sellega ühendusesisese kaubavahetuse koguseline piirang või sellega samaväärse toimega meede.

10 Oma eelotsusetaotluses esitas Tribunal de police de Belley muuhulgas järgmised kaalutlused:

- süüdistatava saab süüdi mõista ainult siis, kui 1988. aasta dekreet ei lähe vastuollu riigiüleste normidega;

- hr Guimont tõendas enda esitatud dokumentidega, et ilma koorikuta Emmentali juustu valmistatakse või turustatakse teistes Euroopa Ühenduse liikmesriikides;

- ÜRO Toidu- ja Põllumajandusorganisatsiooni ja Maailma Terviseorganisatsiooni *Codex alimentarius* sisaldab standardit, mis viitab ilma koorikuta Emmentali juustu tarvitamisele;

- liikmesriikide õigusnormide erinevused, eriti Prantsuse õigusnormides võetud piiravam hoiak, kui võrrelda seda teiste Euroopa õigusnormidega, võivad otseselt või kaudselt, tegelikult või potentsiaalselt takistada ühendusesisest kaubandust, samas kui ühenduse õigusnormid ei tunnista mingit õigust üldnimetuse "Emmentali" kaitsele;

- sellist diskrimineerimist ei tundu olevat võimalik õigustada ühegi põhjendusega, millele EÜ asutamislepingu artiklis 36 (muudetuna EÜ artikkel 30) on lubatud tugineda.

11 Neil asjaoludel otsustas liikmesriigi kohus kohtuliku arutamise peatada ning esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

"Kas Euroopa Ühenduse asutamislepingu (koos hilisemate muudatustega) artikli 3 punkti a, artiklit 30 ja sellele järgnevaid artikleid tuleb tõlgendada nii, et 30. detsembri 1988. aasta dekreedist 88-1206 tulenevaid Prantsuse õigusnorme, mis keelavad ilma koorikuta juustu valmistamise ja turustamise Prantsusmaal "Emmentali" nime all, tuleks lugeda ühendusesisese

kaubavahetuse koguseliseks piiranguks või sellega samaväärseks meetmeks?"

Esialgused märkused

12 Esmalt tuleb meenutada, et asutamislepingu artiklis 3 määratakse kindlaks Euroopa Ühenduse tegevuse valdkonnad ja eesmärgid. Nii sätestatakse selles artiklis siseturu üldpõhimõtted, mida kohaldatakse koosmõjus vastavate asutamislepingu artiklitega, mis on mõeldud nende rakendamiseks (vt 14. juuli 1998. aasta otsust kohtuasjas C-341/95: Bettati, EKL 1998, lk I-4355, punkt 75). Asutamislepingu artikli 3 punktis a kehtestatud üldpõhimõtet on selgitatud artiklis 30 ja sellele järgnevas artiklites. Neil asjaoludel ei nõua eelotsusetaotluses asutamislepingu artikli 3 punktile a tehtud viide asutamislepingu artiklist 30 ja sellele järgnevatest artiklitest eraldi vastust.

13 Teiseks tuleb uurida Prantsuse valitsuse argumente, mille kohaselt ei saa asutamislepingu artiklit 30 sellisel juhul nagu põhikohtuasjas kohaldada.

14 Esiteks väidab Prantsuse valitsus, et see kohaldamatus tuleneb juba asjaolust, et eeskirja, mille rikkumist hr Guimontile ette heideti, ei kohaldata praktikas importtoodete suhtes. Selle eeskirja eesmärk on tekitada kohustusi üksnes Prantsuse tootjatele ega puuduta seega kuidagi ühendusesisest kaubandust. Euroopa Kohtu praktikast, eriti 18. veebruari 1987. aasta otsusest (kohtuasjas 98/86: Mathot, EKL 1987, lk 809, punktid 8 ja 9) nähtub, et asutamislepingu artikli 30 eesmärk on kaitsta ainult ühendusesisest kaubandust.

15 Seoses sellega tuleb meenutada, et asutamislepingu artikli 30 kohaldamisalasse kuuluvad kõik liikmesriikide meetmed, mis võivad otseselt või kaudselt, tegelikult või potentsiaalselt takistada ühendusesisest kaubandust (11. juuli 1974. aasta otsus kohtuasjas 8/74: Dassonville, EKL 1974, lk 837, punkt 5). Selle artikli eesmärk ei ole aga tagada, et kodumaist kaupa koheldaks igal juhul samamoodi kui importkaupa, ning eri kauba erinev kohtlemine, mis ei takista importi ega takista importkauba turustamist, ei kuulu selles artiklis kehtestatud keelu kohaldamisalasse (vt eespool viidatud kohtuotsuse Mathot punkte 7 ja 8).

16 Mis puutub aga põhikohtuasjas käsitletavasse liikmesriigi õigusnormi, ei vaidlusta Prantsuse valitsus, et seda saab sõnastuse põhjal kohaldada ühtmoodi nii Prantsuse toodete kui importtoodete suhtes.

17 Seega ei saa seda Prantsuse valitsuse argumenti vastu võtta. Tegelikult ei välista pelk asjaolu, et eeskirja ei kohaldata praktikas importtoodete suhtes, seda, et sellel võiks olla mõju, mis takistab kaudselt ja potentsiaalselt ühendusesisest kaubandust (vt selle kohta 22. oktoobri 1998. aasta otsust kohtuasjas C-184/96: komisjon vs. Prantsusmaa, EKL 1998, lk I-6197, punkt 17).

18 Teiseks väidab Prantsuse valitsus, keda toetab selles Taani valitsus, et põhikohtuasjas käsitletaval konkreetsel juhul ei kujuta kõnealune eeskiri endast isegi mitte kaudselt või potentsiaalselt ühendusesisese kaubavahetuse takistamist Euroopa Kohtu praktika tähenduses. Nende valitsuste väitel on Euroopa Kohtule esitatud eelotsusetaotluse asjaolud seotud puhtalt riigisisese olukorraga, kuna süüdistatav on Prantsuse kodanik ja asjaomane toode on täielikult Prantsuse territooriumil valmistatud.

19 Hr Guimont, Saksa valitsus, Madalmaade valitsus ja Austria valitsus ning komisjon rõhutavad, et Euroopa Kohtu praktika kohaselt ei tohi asutamislepingu artiklit 30 kõrvale jätta

üksnes põhjusel, et liikmesriigi kohtule esitatud konkreetsel juhul jäävad kõik asjaolud ainult ühe liikmesriigi piiresse (vt 7. mai 1997. aasta otsust liidetud kohtuasjades, C-321/94-C-324/94: Pistre jt, EKL 1997, lk I-2343, punkt 44).

20 Selles osas tuleb märkida, et eespool viidatud kohtuotsus Pistre jt puudutas olukorda, kus asjaomane liikmesriigi eeskiri ei olnud mitte ühtmoodi kohaldatav, vaid põhjustas teistest liikmesriikidest imporditud toodete otsese diskrimineerimise.

21 Sellise eeskirja puhul nagu see, mida käsitletakse põhikohtuasjas ning mis on oma sõnastuse põhjal ühtmoodi kohaldatav nii kodumaiste kui ka importtoodete suhtes ning millega tahetakse kehtestada tootjatele teatavad tootmistingimused, et nende tooteid saaks teatava nimetuse all müüa, tuleneb Euroopa Kohtu praktikast, et selline eeskiri kuulub asutamislepingu artikli 30 kohaldamisalasse ainult siis, kui seda kohaldatakse olukordade suhtes, mis seonduvad kauba impordiga ühendusesisese kaubanduse raames (vt 15. detsembri 1982. aasta otsust kohtuasjas 286/81: Oosthoek's Uitgeversmaatschappij, EKL 1982, lk 4575, punkt 9 ja eespool viidatud kohtuotsuse Mathot punkt 3 ja punktid 7–9).

22 See järeldus ei tähenda aga, et Euroopa Kohtule käesolevas asjas esitatud küsimusele ei tuleks vastata. Põhimõtteliselt on vaid liikmesriigi kohtud, kellele hagi esitatakse ja kes peavad kohtuasjas otsuse tegema, pädevad iga kohtuasja konkreetseid asjaolusid arvestades otsustama, kas otsuse tegemiseks on vaja eelotsust küsida ja kas nende poolt Euroopa Kohtule esitatud eelotsuse küsimustel on asja otsustamisel tähtsust. Eelotsusetaotluse saab Euroopa Kohus tagasi lükata vaid siis, kui on ilmne, et taotletud ühenduse õiguse tõlgendamine ei ole mingil viisil seotud põhikohtuasja tegelike asjaolude või esemega (6. juuni 2000. aasta otsus kohtuasjas C-281/98: Angonese, EKL 2000, lk I-4139, punkt 18).

23 Käesoleval juhul ei ole ilmne, et taotletud ühenduse õiguse tõlgendamine ei ole liikmesriigi kohtu jaoks vajalik. Küsimusele vastamine võib talle olla vajalik juhul, kui tema riigi õigus nõuab sellise menetluse käigus nagu käesolevas asjas, et kodumaisele tootjale antaks samad õigused, mis on samas olukorras ühenduse õiguse alusel teise liikmesriigi tootjal.

24 Neil asjaoludel tuleb uurida, kas sellised liikmeriigi õigusnormid, nagu põhikohtuasjas käsitletakse, on juhul, kui neid kohaldatakse importtoodete suhtes, koguselise piiranguga samaväärse toimega meetmed asutamislepingu artikli 30 tähenduses.

Asutamislepingu artikli 30 tõlgendamine

25 Kõigepealt tuleb rõhutada asjaolu, mida ei ole käesolevas menetluses vaidlustatud, et selline liikmesriigi eeskiri, nagu käsitletakse põhikohtuasjas, on koguselise piiranguga samaväärse toimega meede asutamislepingu artikli 30 tähenduses, kui seda kohaldatakse importtoodete suhtes.

26 Liikmesriigi õigusaktid, mis seavad teistest liikmesriikidest pärit kaubale, mida seal seaduslikult valmistatakse ja turustatakse, teatavaid tingimusi, et nende kohta võiks kasutada selle toote kohta tavaliselt kasutatavat üldnimetust, nõudes seega vajaduse korral tootjatelt, et need kasutaksid nimetusi, mis on tarbijale tundmatud või mida tarbija vähem hindab, ei välista muidugi absoluutselt teistest liikmesriikidest pärinevate toodete importi asjaomasesse liikmesriiki. See võib nende toodete turustamise siiski keerulisemaks teha ja seetõttu piirata liikmesriikidevahelist kaubandust (vt selle kohta 14. juuli 1988. aasta otsust kohtuasjas 298/87: Smanor, EKL 1988, lk 4489, punkt 12).

27 Mis puutub küsimusse, kas selline eeskiri võib siiski ühenduse õigusele vastata, tuleb meenutada, et Euroopa Kohtu praktika kohaselt võivad liikmesriigi õigusnormid, mis on vastu võetud ühiste või ühtlustatud normide puudumisel ning mida kohaldatakse ühtmoodi nii kodumaiste kui teistest liikmesriikidest imporditud toodete suhtes, olla kooskõlas asutamislepinguga, kui need on vajalikud, et täita teatud ülimuslikke, eelkõige äritehingute aususe ja tarbijate kaitse nõudeid (vt 20. juuni 1991. aasta otsus kohtuasjas C-39/90: Denkavit, EKL 1991, lk I-3069, punkt 18), on proportsionaalsed taotletava eesmärgiga ning seda eesmärki ei ole võimalik saavutada ühendusesisest kaubandust vähem piiravate meetmetega (vt eriti 26. juuni 1997. aasta otsus kohtuasjas C-368/95: Familiapress, EKL I-3689, punkt 19).

28 Selles kontekstis tuleb viidata, nagu komisjon tegi, nõukogu 18. detsembri 1978. aasta direktiivile 79/112/EMÜ toiduainete märgistamist, esitlemist ja reklaami käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta (EÜT 1979, L 33, lk 1) nõukogu 14. juuni 1989. aasta direktiiviga 89/395/EMÜ (EÜT L 186, lk 17) muudetud kujul, kus oli põhikohtuasja asjaolude toimumise ajal sätestatud:

"Nimetus, mille all toiduainet müüakse, on kõnealuse toiduaine suhtes kohaldatavates õigus- või haldusnormides ettenähtud nimetus ning kui sellist nimetust ei ole, toote harjumuspärane nimetus selles liikmesriigis, kus toode müüakse lõpptarbijale või tootlustusettevõtetele, või toiduaine ja vajaduse korral selle kasutamise kirjeldus, mis annab ostjale piisavalt selget teavet toote olemuse kohta ning võimaldab seda eristada, et vältida segiajamist teiste toodetega."
[mitteametlik tõlge]

29 Kuigi see säte näitab toiduainete nimetuste korrektse kasutamise tähtsust tarbijate kaitsmisel, ei luba ta liikmesriikidel kehtestada nimetuste valdkonnas eeskirju, mis piiravad teises liikmesriigis seaduslikult valmistatud ja turustatud kauba impordi, kui need eeskirjad ei ole proportsionaalsed taotletava eesmärgiga ning seda eesmärki oleks võimalik saavutada ühendusesisest kaubandust vähem piiravate meetmetega.

30 Muidugi võivad liikmesriigid Euroopa Kohtu praktika kohaselt äritehingute aususe ja tarbijate kaitse tagamiseks nõuda huvitatud isikutelt toiduaine nimetuse muutmist, kui teatava nimetusega esitatud toode on oma koostise või valmistamise poolest niivõrd erinev üldiselt selle nimetuse all ühenduses tuntud toodetest, et seda ei saa lugeda samasse kategooriasse kuuluvaks (vt 12. septembri 2000. aasta otsust kohtuasjas C-366/98: Geffroy, EKL 2000, lk I-6579, punkt 22).

31 Seevastu peab väiksema erinevuse korral piisama sobivast märgistamisest, et ostjale või tarbijale vajalikke andmeid anda (vt eespool viidatud kohtuotsuse Geffroy punkt 23).

32 Põhikohtuasja puhul tuleb meenutada, et käesoleva otsuse punktis 10 mainitud Codex alimentarius, mis annab suuniseid asjaomase toote omaduste määramiseks, lubab ilma koorikuta valmistatud juustu nimetada "Emmentali juustuks", kui see on valmistatud samadest ainetest ja samal valmistusmeetodil, mis koorikuga Emmentali juust, välja arvatud erinev töötlemine laagerdumisstaadiumis. Lisaks on selge, et sellist "Emmentali juustu" varianti valmistatakse ja turustatakse seaduslikult teistes liikmesriikides kui Prantsuse Vabariik.

33 Seega piisab isegi juhul, kui koorikuga Emmentali juustu ja ilma koorikuta Emmentali juustu laagerdamismeetodi vaheline erinevus võiks olla tarbijat eksitav tegur, sellest, kui "Emmentali" nimetust kasutades lisatakse nimetusele vajalik teave selle erinevuse kohta.

34 Neil asjaoludel ei saa kooriku puudumist pidada omaduseks, mis õigustab "Emmentali" nimetuse kasutamise keelamist teistest liikmesriikides pärit kauba kohta, mida seal selle

nimetuse all seaduslikult valmistatakse ja turustatakse.

35 Seega tuleb eelotsuse küsimusele vastata, et asutamislepingu artikliga 30 on vastuolus, kui liikmesriik kohaldab teisest liikmesriigist imporditud toodete suhtes, mida seal seaduslikult toodetakse ja turustatakse, riiklikke õigusnorme, mis keelavad selles liikmesriigis ilma koorikuta juustu "Emmentali" nime all turustada.

Kohtukulud

36 Euroopa Kohtule märkusi esitanud Prantsuse valitsuse, Taani valitsuse, Madalmaade valitsuse ja Austria valitsuse ning komisjoni kohtukulusid ei hüvitata. Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus siseriiklikus kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse see kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes

EUROOPA KOHUS,

vastates Tribunal de police de Belley 24. novembri 1998. aasta otsusega esitatud küsimusele, otsustab:

Asutamislepingu artikliga 30 (muudetuna EÜ artikkel 28) on vastuolus, kui liikmesriik kohaldab teisest liikmesriigist imporditud toodete suhtes, mida seal seaduslikult toodetakse ja turustatakse, riiklikke õigusnorme, mis keelavad selles liikmesriigis ilma koorikuta juustu "Emmentali" nime all turustada.

Rodríguez Iglesias

Gulmann

Wathelet

Skuris

Edward

Puissochet

Jann

Sevón

Schintgen

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 5. detsembril 2000 Luxembourgis.

Kohtusekretär

President

R. Grass

G. C. Rodríguez Iglesias